

О. ХЕНРИ

СЛАБОТО МЯСТО

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

— И тръстът си има слабо място — каза Джеф Питърс.

— Това — рекох аз — ми напомня безсмислени фрази, като например: „Защо е на тоя свят полицаят?“

— Не си прав — каза Джеф. — Между тръста и полицаия няма нищо общо. Това, което казах, е епитограма... ос... тъй да се каже, квитесенция. То означава, че тръстът хем прилича, хем не прилича на яйце. Ако речеш да счупиш едно яйце, удряш го отвън. А тръстът можеш да разбиеш само отвътре. Сядаш на него и мътиш, докато пиленцето не пръсне черупката. Я виж какво люпило се е пръкнало от новите колежи и библиотеки — цвърчи и писука из цялата страна. Така е, драги ми, всеки тръст носи в своята гръд семената на собствената си гибел, както петелът, който дръзне да кукурига край някое сборище на негри-методисти в Джорджия, или както републиканец, който реши да се кандидатира за губернатор на Тексас.

Попитах Джеф на шега дали в неговата карирана, раирана, пъстра, богато десенирана кариера му се е случвало някога да ръководи предприятие, което би могло да се нарече тръст. За моя изненада той ми се призна в такъв грях.

— Един-единствен път — рече Джеф. — И дори щатският печат на Ню Джързи не е удрян никога върху документ, който да дава право за по-солидно, по-сигурно и напълно законно ограбване на ближния. Всичко беше в наша изгода — вятърът, водата, полицията, куражът ни и неограниченият монопол върху един ценен продукт, без който потребителят не може. И най-върлият враг на тръстовете не би могъл да намери никакъв кусур в нашето начинание. Петролната афера на Рокфелер беше плюнка в сравнение с него. И въпреки всичко изгърмахме.

— Сигурно са възникнали някакви непредвидени спънки — предположих аз.

— Не, драги, всичко си беше, както ти го казвам. Ние се самопогубихме. Това беше случай на автоликвидация. Имаше пукнатина в лютака, както казва Албърт Тенисън^[1].

Нали съм ти разправял, че няколко години бяхме съдружници с Анди Тъкър. Този човек беше талант — не съм виждал по-голям майстор на военните хитрости. Той възприемаше всеки долар в ръката на друг човек като лична обида, ако не може да се добере до него. А беше и образован, да не говорим с какви полезни сведения

разполагаше. Беше почерпил огромен опит от книгите и можеше да говори на всякаква тема, свързана с идеи и с разни дисертации. Нямаше област, в която да не е работил — като се почне от лекции за Палестина, онагледени чрез магически фенер със снимки от годишното събрание на кроячите в Атлантик сити, и се свърши с доставка в Кънектикът на цяло море подправен дървесен спирт, добит от мускат.

Една пролет ние с Анди бяхме на кратко посещение в Мексико, където един капиталист от Филадельфия ни плати две хиляди и петстотин долара за половината акции от една сребърна мина в Чихуахуа. Тази мина съществуваше, съвсем редовна работа. Другата половина от акциите трябва да струваше двеста-триста хиляди долара. Аз и досега се питам чия ли беше тази мина.

Връщайки се в Съединените щати, ние с Анди се препънахме в едно градче в Тексас, на брега на Рио Гранде. Наричаше се Птичеград, но птици там нямаше. В него живееха две хиляди души, повечето мъже. Според мен възможност да съществуват им даваше главно гъстата дъбрава около града. Някои бяха скотовъдци, някои комарджии, някои прекупвачи на коне, а други — те май бяха най-много — работеха по линия на контрабандата. Ние с Анди се настанихме в едно хотелче, което представляваше нещо средно между библиотечен шкаф и градина на покрив. Още щом пристигнахме, рухна дъжд. Както казват, качи се Юпитер Водолеус на планината Амфибия и пусна крановете небесни.

Трябва да кажа, че в града имаше три кръчми. Ние с Анди не пием, но гледахме как цял ден, та досред нощ цялото население се върволи по триъгълник от едната в другата. Хората явно знаеха какво да правят с парите си.

На третия ден следобед дъждът поспря и ние с Анди излязохме към края на града да огледаме калнорамата. Птичеград е построен между Рио Гранде и едно широко дере, което е било старото корито на реката. Сега, когато тя бе придошла от дъжда, дигата между нея и старото корито бе се размила и се разпадаше. Анди я гледа дълго време. Умът на този човек никога не дремеше. И той веднага ми разви идеята, която му бе хрумнала моменталически. Още на самото място основахме тръста, а после се върнахме в града и дадохме ход на плановете си.

Първо отидохме в главната кръчма, която се наричаше „Синята змия“, и я купихме. Излезе ни хиляда и двеста долара. После се отбихме за малко в кръчмата на мексиканеца Джо, поговорихме си за дъжда и купихме и нея — за петстотин. Третата вече не беше проблем — взехме я за четиристотин.

Когато на другия ден градът осъмна, видя, че се е превърнал в остров. Реката бе нахлула и в старото си русло и Птичеград бе заобиколен от ревящи порои. Дъждът се лееше непрестанно, а на северозапад висяха тежки облаци, които вещаеха за следващите две седмици поне още шест средногодишни валежи. Но тепърва предстоеше най-лошото.

Птичеград изскочи от гнездото си, отърси пера и се понесе за утринната си чашка. Но що да види! Кръчмата на мексиканеца — затворена, другият спасителен пункт — също. И естествено от всички жадни гърла се изтръгва вик на изумление и населението се отправя съвкупно към „Синята змия“. И какво, мислиш, вижда там?

Зад единия край на тезгяха седи великият демократ Питърс, октопод-експлоататор, с по един колт на всяко бедро, готов да връща ресто — било долари, биле куршуми, според случая. В заведението шетат три момчета. А на стената огромен надпис: „Всяка чашка — долар“. Анди седи на огнеупорната каса, изтупан в син костюм, с първокачествена пура в уста и дебне да не стане някоя авария. За поддържане на реда са дошли шефът на полицията и двама негови помощници — тръстът е обещал на тримата безплатно пиене.

Така. Не минаха и десет минути и градът разбра, че е хванат в клетка. Очаквахме вълнения, но всичко мина спокойно. Гражданите усетиха, че ги държим в ръцете си. Най-близката железопътна линия се намираше на трийсет мили от града, а освен това беше ясно, че ще минат най-малко две седмици, докато реката стане пребродима. Хората взеха да псуват, но много учтиво, и да хвърлят долларите си на тезгяха, а той звънти, звънти, звънти — все едно подпури на ксилофон.

В Птичеград имаше към хиляда и петстотин пълнолетни зрели мъже; достигнали лекомислена възраст. За да бъде животът им поносим, повечето от тях се нуждаеха от три до дващест чаши дневно. Докато не спаднеха водите, „Синята змия“ оставаше единственото място, където можеха да получат тези чаши. Това бе така красиво и просто — като всяко истински велико мошеничество.

Към десет часа ситният танец на сребърните доларчета, които играеха на тезгяха, започна да се превръща в марш. Но когато надърнах навън през прозореца, видях стотици наши клиенти да се редят на опашка пред градската спестовно-спомогателна каса и разбрах, че теглят нови долари, които нашият октопод щеше да прибере с лепкавите си пипала.

По пладне всички се разотидоха да обядват, както подобава на елегантни хора. Разрешихме на трите момчета да използват краткото затишие и също да похапнат, а ние с Анди се заехме да преброим постъпленията. Бяхме прибрали хиляда и триста долара. Изчислихме, че ако градът остане остров само две седмици, нашият тръст ще разполага с достатъчно средства, за да подари на Чикагския университет ново общежитие за всички професори и преподаватели и да снабди безплатно с ферма всеки добродетелен бедняк в Тексас, при условие, че той си купи земята.

Анди бе изпълнен с гордост от нашия успех, защото нали в основата си тази операция беше плод на собствените му предположения и предчувствия. Той слезе от касата и запали най-голямата пура, която намери в заведението.

— Джеф — казва той, — мисля, че в целия свят няма да се намерят хищници, толкова изобретателни в угнетяването на пролетариата, колкото сме ние — нашата фирма „Питър, Сатана и Тъкър“. Ние успяхме да нанесем на дребния потребител страшен удар в областта на слънчевото затъмнение. Така ли е?

— Така е — казвам аз. — Изглежда, не ни остава друго, освен да се заемем с гастрит и голф или да си поръчаме шотландски полички и да хванем планините. Тоя номер излезе сполучлив. И аз съм доволен — казвам му. — По-добре здрав и богат, отколкото беден и болен.

Анди си налива четири пръста от най-доброто ни ръжено уиски и го изпраща по предназначение. Откакто го познавах, за първи път го виждах да пие.

— Приеми го като наздравница за боговете — казва той.

След като отдаде по този начин помен на езическите идилии, удари още едно — за успеха на нашето дело. Че като се отпуши, взе да пие за цялата индустрия — от Северната тихоокеанска железница до разни предприятия от рода на комбината за учебници, заводите за маргарин и какво ли не още.

— Анди — викам му, — това, че пиеш за здравето на нашите братски монополи, е похвално. Но не се увличай, братко, в тостовете. Нали знаеш, че нашите най-прочути и омразни мултикорупционери живеят само на един чаец и сухари.

Анди влезе в задната стаичка и след малко излезе, облечен с празничния си костюм. В погледа му блестеше нещо убийствено и благородно-праведно, което никак не ми хареса. Наблюдавах го внимателно — знам ли накъде ще го избие това уиски? Има два случая, които никога не можеш позна как ще завършат. Единият е, когато мъж пие за първи път, другият — когато жена пие за последен.

За по-малко от час Анди успя да захапне здраво джама. Външно имаше благоприличен вид и еквилибрацията му беше добра, обаче вътрешно беше пълен със сюрпризи и неочакваности.

— Джек — казва той, — знаещ ли какво съм аз? Кратер, жив кратер.

— Тази хипотеза — отвърщам аз — не се нуждае от доказателства. Но защо не говориш като хората? Кажи „катер“, както изисква правилното произношение на тази дума.

— Кратер бе, вулкан! — казва той. — Горя целият, в мен клопочи цял асортимент от думи и изрази, които търсят излаз. Милиони синоними и части на речта напират в мен и аз няма да се успокоя, докато не произнесе някаква реч. Пийна ли — казва, — винаги ме избива на оратория.

— От това по-лошо няма — казвам аз.

— Още от най-ранно детство — продължава Анди — алкохолът възбужда чувството ми за декламация и красноречие. Ти знаеш ли? По време на втората предизборна кампания на Брайън^[2] ми даваха по три порции джин и аз говорех на тема сребро два часа повече от самия него. Но в края на краищата ми показаха нагледно, че от златото по-хубаво няма.

— Щом имаш такава нужда да се освободиш от това многословно излишество — казвам му аз, — иди до брега на реката и дръпни една реч. Доколкото си спомням, някога е съществувал такъв един стар магесник, на име Кантариди, който имал навика да ходи на морския бряг и там да се изоблекчава.

— Не — казва Анди, — на мен ми трябва публика. И чувствам, че отприщя ли се веднъж, хората ще започнат да наричат сенатора

Бевъридж^[3] Великия млад сфинкс. Трябва да събера публика, Джеф, и да се освободя от този ораторски нагон, иначе той ще остане в мен и ще се чувствам като самоходно луксозно пълно издание на съчиненията на мадам Саутуърт^[4].

— А с каква точно тема или теорема е свързано горещото ти желание да упражниш гласните си струни.

— С нищо конкретно, все ми е едно — казва Анди. — Аз съм еднакво красноречив и варикозен на всяка тема. Мога да говоря за руската емиграция, или за поезията на Кийтс, или за новите мита, или за кабилската литература, или за отводняването, но във всички случаи ще накарам публиката ту да плаче, ту да ридае, ту да хлипа, ту да се облива в сълзи.

— Добре, Анди — казвам му, — щом толкова ти се е насъбрало, иди излей този излишък от словесни ресурси върху главата на някой по-търпелив местен гражданин. Ние с момчетата ще се оправим и сами. Хората скоро ще се наобядват, а соленото свинско с фасул, както е известно, предизвиква силна жажда. До полунощ трябва да приберем още хиляда и петстотин.

И тъй Анди излиза от „Синята змия“ и аз го виждам как спира на улицата някакви минувачи и им говори нещо. Лека-полека около него се събира групичка, а след малко той вече е на ъгъла и красноречи, размахвайки ръце, пред доста голяма тълпа. После се обърна и тръгна; тълпата се проточи след него, а той говори ли, говори. Поведе ги по главната улица на града и по пътя към тая върволица се прилепяха все нови и нови хора. Това ми напомни една стара лъжеида, която съм чел по книгите — за един свирач, който така свирел на свирката си, че подмамил след себе си всички деца от града.

Стана един, после два, после три, а ни една птичка не влезе при нас да пие. Улиците бяха пусати, сегиз-тогиз ще мине само някоя патка или жена, излязла да пазари. Дъждът беше почти спрял.

Пред „Синята змия“ спря сам човек, да си остърже калта от обувката.

— Какво става, приятелю? — викам му аз. — Сутринта тук цареше трескаво оживление, а сега градът прилича на развалините на Тир и Сифон, гдето само самотни гущери лазят по стените на главния порт Тик.

— Целият град — казва той — се е събрал при Спери, в складовете за вълна, и слуша речта на вашия човек. Аа, бива си го, умее да се излиява по всякакви материи и умозаклучения.

— Така, значи — казвам аз. — Дано само ги разпусне по-скоро, това е синекванонно, защото иначе оборотът страда.

Целият следобед в кръчмата не стъпи нито един клиент. В шест часа двама мексиканци докараха Анди метнат на гърба на магарето им. Сложихме го да легне, а той не мирясва — все още Ломоти нещо и жестикулира с ръце и крака.

Затворих касата и тръгнах да разузная как са се развили събитията. След малко попаднах на едното, който ми разказа всичко. Анди говорил цели два часа. По думите на тоя човек такава великолепна реч не била чувана никога — ни в Тексас, ни другаде по света.

— И за какво говори? — питам го аз.

— За вредата от алкохола — отвръща оня. — И когато свърши, всички жители на града подписаха обещание, че в течение на една година няма да близнат капка.

---

[1] „Пукнатина в лютнята“ — известна фраза от поемата „Мърлин“ от английския поет Алфред Тенисън (1809–1892 г.). — Б.пр. ↑

[2] Уилям Брайън (1860–1925) — политически деец от Демократическата партия, поставял три пъти кандидатурата си за президент; една от точките в неговата програма предвиждала да бъде заменен златният стандарт със сребърен. — Б.пр. ↑

[3] Албърт Бевъридж (1862–1927) — американски историк и политически деец, известен с дългите си речи и многословието си. — Б.пр. ↑

[4] Ема Саутуърт (1819–1899) — авторка на повече от 60 сантиментални и мелодраматични романи. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.